

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2:50
pe 1/4 an 1:25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3:50

TARA NOASTRA

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Revistă politică-culturală

Apare săptămânal, sub conducerea unui comitet.

Organizarea noastră.

(*) Dela 1894 incoace, când un ministru de interne de a doua mână ca Hieronymi a desființat partidul național român, în presa noastră s'au repetat de nenumărate ori cuvintele: Să ne organizăm! Bătrânii, obicinuiți cu această organizație încă de pe timpul proclamării pasivității, ca și tinerii cei doritori de lupte aprige politice, intonau același cântec: să ne organizăm! Ajunsese acest apel un fel de cuvânt de ordine, o lozincă permanentă.

Bine, să ne organizăm; dar cum?

Intrebarea aceasta eră mai grea, mai complicată, și răspunsurile mai anevoioase, căci una este a constata răul și alta a-l putea înlătura. Și, cum se întâmplă la noi ca în chestiunile de înalt interes să vorbiască și să scrie foarte mulți profani, s'au încins și în jurul organizării multe discuții și s'au făcut multe propuneri și teorii, fără a se ajunge la vre-o înțelegere. O înțelegere nici nu eră cu putință, câtă vreme în tot șirul acesta lung de vorbărie nu se ivea nici un plan simplu, luminos și acceptabil.

Care eră pricina acestei neputințe?

Eră mai întâi însuș ordinul de desființare a partidului. Prin acel ucaz se exprimă principiul, că organizarea unui partid, pe baze naționale și fără... statute admise de guvern, nu este îngăduită. Iar cum oamenii noștri politici de-atunci nu voiau să recunoască legalitatea acelui ordin, s'au ridicat obiceiuitele protestări și s'a cerut faimoasa *restitutio in integrum*. Firește, că nimeni n'a băgat în seamă jalbele făcute și s'a născut astfel o hibridă stare de lucruri: aveam și n'aveam organizație. Aveam partid național, pentru că răposatul Dr. Rațiu și, în urmă, d-l George Pop de Băsești își mențineau titlurile oficiale de „prezidenți” și se întâlneau une-ori cu resturile vechiului comitet, autorizat de conferențe, pentru că între patru pereți să discute în mod platonice asupra soartei neamului. Dar n'aveam partid național, pentru că fusese desființat și de fapt nu funcționa și nici nu găsea mijloace de-a se înfiripă.

A așteptă, ca însuș guvernul ungueresc să ne acorde vechia organizație a fost de sigur o naivitate politică. Și mai mare a fost însă greșala oamenilor noștri de a sacrifica fondul de dragul formei, de a se condamna la inactivitate de dragul unui principiu. Se știe anume, că în Ungaria drepturile de organizare și cele de întrunire nu sunt regulate prin lege. Ele sunt la discreția ministrilor, cari le pot exercita după capriciile lor. Este însă totuș un drept acordat de Suveran odată cu proclamația libertății

popoarelor la 1848 și anume acela al întrunirilor populare. Ei bine, nici de acest drept nu s'a făcut uz de cătră fruntașii noștri mai vechi, de teama de-a nu sacrifica astfel principiul organizației noastre naționale, de-a nu recunoaște astfel, indirect, noi înșine desființarea partidului. Și am trăit astfel câțiva ani de trândăvie și echivocitate politică.

Dar a venit d-l Vlad și, împreună cu un cerc de prieteni, a afișat în „Libertatea” programul activist. Presa din Arad i-a secundat și vechii aderenții ai activismului din Sibiu s'au asociat și dâșii tinerei garde. Și încetul cu încetul s'a desmorțit opinia publică și curentul activist a chemat la luptă multe elemente și bune și rele și nedisciplinate. După trei campanii electorale, iată-ne în sfârșit și noi în Parlament, cu o duzină de reprezentanți, forțe și bune și mijlocii, cum s'a putut alege în pripă și pe nepregătite.

De-odată vechea problemă se re-deschide: avem sau n'avem organizație, avem sau n'avem partid național? Căci pozitiv nu se știă decât atât, că avem deputați cari se ridică să vorbiască în numele poporului român, pe când ea partid nu erau recunoscuți nici de parlament, nici de Suveran. Iar în popor se născu iarăș nedumerirea: ce s'a făcut cu vechea organizație, mai are vechiul comitet, cu d-l George Pop de Băsești în frunte, veleități de sfătuitori oficiali, sau se consideră actualii deputați ca singurul „comitet național” în drept? Intrebările sunt iarăș multe și discuțiile de astă vară, când confrății arădani solicitau o „conferență națională” în acest scop, iarăș n'au dus la rezultat. Confuzia ce există în rândurile fruntașilor noștri și-o poate închipui ori-cine, când spunem că astăvară mulți erau de părerea că ar fi posibilă o organizație a noastră după pilda partidului socialist...

Iată însă că chestiunea votului universal reclamă o largă mișcare a poporului. Organizarea maselor devine o necesitate extremă. Și cum momentele critice inspiră totdeauna soluțiile cele mai ferice, deputații noștri găsesc în sfârșit un chip de organizare ușoară și firească, recomandată și până acum de câte cineva, dar nebăgată în seamă.

Nu cunoaștem toate detaliile consfăturilor din Budapesta, dar după cât transpiră din cele două ziare cotidiene ale noastre, cât și din informații particulare, s'ar părea că s'a ajuns cam la următoarele hotăriri.

1. Clubul deputaților noștri să fie considerat drept comitet al partidului național român și numai președintele clubului să fie din bărbații noștri cu trecut politic cari nu au ajuns în parlament: D-l G. Pop de Băsești. Aceasta

n'ar fi decât o măsură firească, căci peste vechia organizație, cu un comitet neautorizat de nimeni, se face *tabula rasa*. Și apoi mai vorbește ceva în favorul clubului deputaților: împrejurările politice l-au impus de-a binele ca partid și în parlament. S'a văzut aceasta cu ocazia primirii d-lui Vlad de-a figură, ca reprezentant al acestui partid, în comisia Băncii Naționale.

2. Deputații, sau membrii comitetului, organizează în fiecare comitat cluburile alegătorilor, în frunte cu membrii congregațiunii. Această organizație o îngăduie atât legea electorală, cât și cea privitoare la organizația comitatelor.

3. Cu ajutorul acestor cluburi provinciale se pun la cale întruniri electorale, sau adunări de popor, la cari deputații vin să țină dări de seamă asupra situației.

4. Se proclamă ca centru de acțiune Aradul, fiind orașul care găzduiește patru deputați români. Acest punct este poate o greșală, căci deputații noștri prea o rup astfel fățiș cu punctul prim al programului nostru național, care le impune... menținerea Transilvaniei ca terenul cel mai prielnic pentru aspirațiile noastre politice. De-altfel nu e rău, că se alege ca centru de luptă un loc aproape la marginea pericolului desnaționalizării.

Cam aceste sunt liniile generale, între cari se pregătește organizația noastră politică. Noi nu ne îndoim că ea o va duce la bun sfârșit, și că deputații noștri vor întimpină pretutindeni cea mai largă bună-voință și pricepere. Ei vor avea acum prilejul de-a veni în contact cu fruntașii de pretutindeni, de a-și cunoaște forțele de luptă, pe toți aderenții sinceri ai cauzei naționale, cât și acele elemente șovăitoare, cari, cu timpul, după mai multă viață politică, vor forma eventual un partid moderat, opus celui național în formațiune.

Un popor, adevărat, nu-și afirmă existența prin organizațiune. Viața lui are manifestări spontanee, cari probează adese-ori trăinicia lui. Dar sunt totuș epoce și necesități politice cari cer organizarea, cer funcționarea regulată a acestei mașini sociale. Să ne conformăm!

Comunicat. Partidul național român, în ședințele ținute la 19 și 20 Ianuarie 1908 st. n. a luat în dezbateri și a stabilit definitiv regulamentul și întreg planul de organizare a partidului, și totodată pe aceasta bază a decretat înființarea secției române din clubul dietal al naționalităților. Decretată fiind astfel secția română și organizarea partidului pe aceste baze nouă legale, secția română s'a constituit astfel: Președinte: George Popp de Băsești; vicepreșidenți: Dr. Teodor Mihali, Coriolan Bre-diceanu și Dr. Nicolau Oncu; secretar general: Vasile Lucaciu; secretari: Dr. Alexandru Vaida

Voevod; cassar: Dr. Ioan Suciu, Vasile Goldiș și controlor: Dr. Stefan C. Popp. Totodată partidul cu vot unanim a decretat orașul ARAD ca centru de organizare a partidului național român, și spre acest scop sub prezidiul deputatului Dr. Nicolau Oncu a instituit biroul central cu reședința în Arad, constituit din următorii deputați naționali: Dr. Nicolau Oncu, viceprezident; Dr. Ioan Suciu, secretar; Vasile Goldiș, cassar și Dr. Stefan C. Popp, controlor al partidului. Acest birou central al secției române din clubul parlamentar al naționalităților, este exclusiv autorizat și însărcinat cu conducerea tuturor afacerilor ce privește partidul și organizarea sa, și pe acest temei a și început deja lucrurile de lipsă spre pornirea organizării, și îndată ce aceste vor fi terminate în timpul cel mai scurt posibil, biroul central numai decât va face toți pașii de lipsă pentru imediată organizare a partidului, în toate comitatele și cercurile electorale locuite de români. Și până atunci, toată corespondența ce privește partidul și organizarea sa, să se trimită la adresa deputatului Dr. Ioan Suciu în Arad, iar afacerile de casă ale partidului la adresa deputatului Vasile Goldiș tot în Arad.

„Fatalitatea păcii ardente“. Aceste vorbe umflate sunt din traducerea broșurei unui domn ce se chiamă „Argus“, ale cărui combinații unele ziare de-ale noastre s'au simțit îndemnate să le publice în întregime. E vorba iarăș de „pace“. Se vede că nu vom isprăvi de grabă cu acești apostoli. Când văd că nu mai merge cu articole de gazetă la noi, ei întorc oștea în altă parte și-o dau pe unguște. Se înțelege că și de-o parte și de alta sunt îndemnați frumusețea să-și vadă de drum și să nu mai incurce lumea. E și curioasă psihologia acestor indivizi. Astăzi când suferim atâtea neajunsuri, când se pregătesc loviturile cele mai urâte ce se îndreaptă împotriva noastră, când preoții ni-i bat jandarmii și-i duc ferecați în lanțuri ca pe vremea lui Caraffa, când toți suntem cutremurați de amărăciunile zilnice, — un individ se așează liniștit la masa lui de scris și stăpănit până la sfârșit de calmitatea ridicolă a omului fără ochi și fără urechi serie cinci coale de hârtie. Ce vrea? El zice, că vrea să lămurească oamenii, că ar fi vremea să se isprăvească bătaia asta și să se facă odată pace... Asta e dorința lui ferbinte,

a lui, a individului... Se înțelege că nu l-a întrebat nimenea de sfat, doar habar n'are lumea de el, dar așa vrea el, individul... Și serie și azi și mâne și va serie totdeauna până are cerneală în călimară. Negreșit că vorba lui rămâne mazăre în părete. Acest soi de sfârșari există de când lumea și totdeauna disprețul tăcerii, sau trei vorbe de batjocură a fost unica răsplată ce au primit.

Din această tagmă ignobilă e și acest nou autor de foite. Unicul lucru care ne miră e, că unii de-ai noștri se lasă trași de mănecă și se opresc să asculte sporovăielile. Dar să nu ne mirăm din cale afară, totdeauna s'au găsit oameni cari când le ardeă casa, stăteau uluiți o clipă, ca să întrebe pe vecin nu cumva a văzut pălăria cu pene de struț a nevestei...

Mirarea noastră însă trece într'un fel de surprindere dureroasă, când vedem oameni în toată firea pierzându-și cumpătul. Cu toată truda noastră noi nu ne putem da seama, ce anume poate indemnă ziarul „Lupta“ să aducă osanale foitelor lui Argus cel „calm“? Tocmai acum când vine revizuirea regulamentului, când am început să ne „organizăm“ etc... Am putea exclamă cu oarecare răutate cuvinte de nedumerire la adresa domnului Birăuț, dar nu vrem să exploatăm acest moment de incontestabilă zăpăceală. Așteptăm lămuriri. Și de va fi trebuință vom vorbi. Să vedem.

O carieră. Cine nu-și aduce aminte la noi de jidanul Weis-Vészi József, fostul matador de pe vremea cabinetului Széll? Acest individ, ales odinioară de bunii noștri Sași, deputat al Sebeșului, iar mai târziu deputat într'un cerc din capitală, înainte cu câteva luni a trecut în străinătate și a fost angajat redactor la un ziar din Berlin. Intr'un număr mai nou *Arbeiter Zeitung* din Viena, schițează cea mai nouă fază a năpârlirei acestui condei. Iată știrea ziarului vienez: „Vészi (Weis) József, publicist maghiar și fost deputat în camera ugară, astăzi e în Berlin, în serviciul de reclamă bine plătită a coaliției. Vészi, după cum se știe, a fost mai întâiu liberal, apoi liberal-conservativ, mai apoi radical, în cel din urmă ipostas a dus o luptă aprigă împotriva coaliției până ce nimicirea materială a ziarului său „Budapesti Napló“ nu l-a silit să rupă cu acest trecut. Acum a ieșit la

iveală, că Vészi a optat la postul de redactor la ziarul „Pester Lloyd“ în locul lui Veigelsberg Leo, dar n'a fost angajat. De curând *Márkus Miksa*, primredactorul dela „Magyar Hirlap“ a propus guvernului să valorizeze calitățile lui Vészi în străinătate, „în serviciul cauzei maghiare“, lucru foarte util, considerând atitudinea ostilă a presei străine dela pășirea lui Björnson. Guvernul a fost aplicat să primească în serviciu pe cel mai neîmpăcat dușman de până acum, iar Vészi încă nu a respins propunerea acelui guvern, ale cărui mistificări naționale le infieră cu atâtea neîndurare; pentru salvarea aparenței a pus condiția ca să fie considerat de emisarul presei ungare în străinătă te aplicat în serviciul ministerului de externe. *Târgul s'a făcut și nu preste mult timp a și apărut în „Berliner Tageblatt“ un articol, care ia în apărare „ideia de stat maghiar“ adecă justifică nedreptățile rușinoase ale celor dela putere. Vészi József ține deci astăzi isonul cântecelor coaliționiste. Și pentru aceasta primește o rentă anuală de 30.000 coroane dela guvernul maghiar, fiind asigurat cu contract pe zece ani. Că ce sume mai cheltuește guvernul maghiar pentru chestii de reclamă — să ne gândim numai la atitudinea unei părți din presa vieneză — nici inchipul nu ne putem“.*

Iată un nou târg al stăpânilor noștri. Câtă scârbă trebuie să te cuprindă în fața acestei mocirle, 300.000 de coroane din banii asudați a țărănilor, duți bucuș unui mercenar. Cu astfel de târguri nu se poate trezi o opinie favorabilă guvernăntilor noștri. Înainte, ciustită coaliție! Dar luați bine seama că se poate întâmplă ca cineva să plătească mai mult și atunci Jidanul strică târgul. Nu-i nici o primejdie: aveți D-Voastră destui.

Ziua de mâne.

Părintescul guvern — ne pregătește de anul nou frumoase surprinderi. Revizuirea regulamentului casei — cu care — ori și cum, la vreme de nevoie, deputații nemulțămii, puteau stânjini mașinăria statului și o nouă lege electorală înțorțonată cu fel de apucături viclene, ca să ne reducă și mai mult în viața de stat.

Dacă ar fi să credem destăinuirilor ce le fac z'arele socialiste, atunci toată nădejdea ce

FOILETON.

Țara mea.

— Serisoarea unui Macedonean. —

III.

Albanezii, neam falnic, urmași ai Ilirilor, sunt firile cele mai oțelite, inimile cele mai calde și cele mai avântate suflete din Orient.

La ei, mai mult ca la ori-care alt popor de-acolo, dorul de libertate frământă piepturile, mintea se ascute, căutând pe toate căile să păstreze independența culturală, făurind mereu idealul unei măriri viitoare, care nu va întârzi să se arate.

Sunt vre-o câțiva ani, de când pătrunzând și eu printre ei, am văzut ce simt oamenii aceștia, ce plănuesc, ce dor de o patrie neatârnată îi roade.

Deși patriarhatul, — unde cei puternici sunt grecii — în unire cu guvernul turcesc, împedecă ori-ce pas al albanezilor, aceștia luptă ca școala și biserica să fie a lor, la ei; fiii Albaniei, pribegi prin toate colțurile lumii, păstrează veșnic în suflet, icoana patriei lor înfrunte, și de-acolo din depărtare ajută cât pot, pe cei cari luptă pentru ridicarea ei.

Plecasem din Salonic, într'o dimineată de primăvară.

Și eu, și tovarășul meu de călătorie, un albanez cărunt, cu fruntea largă și cu ochii strălucitori — priveam în fereastra trenului, spre zarea limpede, albastră, spre câmpiile inverzite, spre pădurile stufoase ce fugeau una după alta în urma noastră.

De departe, licăreau apele curate ale lacului Ostrov, iar în fund, un șir de munți, cu piscurile liniștite, înlăntuiau câmpia.

— Ce țară frumoasă! — zise deodată albanezul, în fața căruia se citea o fermecare nemărginită.

Ne împrietenirăm.

— E frumoasă, nu-i așa? îl întrebai eu, cu ochii umezi! De ce, — nu știam nici eu.

— Așa e și țara mea!... oftă el, pe gânduri.

Îl privii lung. Ochii lui, oglindeau un suflet ca și al meu: plin de farmec, pentru frumusețile patriei, îndurerat de ingenunchiarea ei.

— Și toate astea, munții voștri, munții noștri, câmpiile, grădinile, pădurile țării noastre, ale cui? Ale celorce ne-au pus genușii pe grumazi. Ale turcilor. Noi, umblăm prin țări străine. Muncim ca niște robi, nesocotiți de nimeni. Toți ne dau cu piciorul, ca și cum n'am avea drept să trăim printre oameni. Venim acasă, cărunți, uscați, prăpădiți. Venim acasă, după ani întregi de pribegie și găsim casa pustie. Iar pe frații noștri, îi așteaptă aceiaș soartă.

Alții sunt stăpâni pe ogoarele noastre, pe codrii noștri de brad, pe turmele noastre. De ce? Fiindcă noi nu ne adunăm la olaltă, să punem mâna pe topoare și să curățim pădurea de uscături. Fiindcă voi, macedonenii, vă mâncați între voi, vă omoriți orbește, fără să știți că vă nimeriți neamul. Faceți gălgăgie, vă bateți cu pumnul în piept și strigați că vă iubiți țara, că urii pe dușmani — și stricați satele vecinilor. Unii vă prefăceți greci și omoriți ori-ce creștin vă iese în cale și vă culcați cu sufletul mulțumit că ați mai curățit țara de vrăjmași. Alții, injură bulgărește toate neamurile din Macedonia, scrâșnesc din dinți și pândesc la răscruce oamenii. Cine e bulgar sau turc, scapă. Cine nu, sărută țarina.

Ba și ciobanul a început să se miște. Îl vezi și pe el că ridică cloșagul și poartă pe vr'un sârb sau grec ce i-a călcat singur, pădurea. Apoi, mulțumit, povestește tovarășilor că a mai lungit unul. Zice că și el are drept să omoare, fiindcă e aromân și are niște rude în România, cari au ucis acolo oameni și tot nu le-a făcut nimeni nimic.

Și uite, așa vă faceți de cap. Vă sunt mai dragi cei-ce trăiesc departe de voi, în țări străine, decât vecinii voștri, greci, bulgari, sârbi, cuțovlahi, pe cari îi încălzește acelaș soare și îi hrănește de veacuri, acelaș pământ. Dintre toți, mi e ciudă mai mult pe cuțovlahi.

Ei zic că au o țară, de care vor să atârne țara românească — departe de ei o săptămână

am pus în legea nouă electorală, s'a prefăcut în cenușe și scrum.

Sute de mii de bărbați trecuți de 24 ani, vor fi lipsiți de vot, după unii că nu știu limba statului, după alții că nu știu ceti și scrie, după alții că nu au rămas cu așezământ 5 ani într'un loc și după alții că nu plătesc o sumă oarecare de dare după proprietate. Aproape toate restricțiunile ne privesc mai cu seamă pe noi, pe poporul nostru românesc.

Despre arondarea cercurilor electorale nici nu vorbim, căci guvernul se vede, că păstrează cea mai adâncă tăcere.

Se zice, că singuraticii deputați au fost și ei întrebați, și cuvântul lor are să fie luat în seamă, — abia credem că între ceice au să și spună cuvântul vor fi și deputații români cari s'au străcurat ea prin urechile acului în dietă.

Stăpânirea n'are interes să le susțină cercul, ci de se poate vor fi întrebați anume vecinii — și fișpanii, cum s'ar putea să se nimicească atari cuiburi, în cari a aiat pat cald, intruparea aspirațiilor naționale.

Se naște întrebarea, care are să fie atitudinea deputaților noștri în preajma acestor chestiuni epocale puse în planul dintăi și scoase la iveală, chiar acum, când avea să se facă numai legea electorală.

În politică nu este absolut nici o sinceritate. Dacă am cunoaște legea electorală, dacă am ști că vor intra în dietă 50—60 deputați naționaliști, atunci am înțelege temerea guvernului și măsurile de precauțiune ce le ia în fața unei eventuale obstrucții ce o ar putea face deputații naționaliști contra proiectelor de legi puse pe masa dietei. Și atunci n'am avea deplin cuvânt, să împedecăm cu toată puterea și cu orice preț schimbarea regulamentului casei.

Dar nu cunoaștem proiectul de lege electorală, și chiar de l-am cunoaște, nu ne garantează nimenea, că va trece în parlament așa cum îl prezentează ministrul.

Doar și legea școlară a eșit mai aspră, ca cum a fost proiectul ministerial. Ministrul primește modificări, în comisuni, în plen și majoritatea totdeauna gata de a încătușa voința și libertatea naționalităților, va votă și primi cele mai drastice modificări în paguba noastră.

Neîncrederea noastră este pe deplin motivată și în consecință, nu rămâne decât ca deputații să împedecă cu mijloacele legale ce le stau la dispoziție și modificarea regulamentului casei.

Așa gândesc toți oamenii de bine, și de aceste trebuie să țină seamă și deputații noștri.

Dacă au deschis calea la revizuirea regulamentului, cu regulamentul nou, guvernul poate octroă cea mai sălbatică lege electorală.

Observăm deja că bărbații politici ai sașilor sunt în curent cu dispozițiile mai esențiale ale legii.

Ei au proprietate, știu ceti și scrie, și le convine orice restrângere care le asigură în fondul regiu încă pe multă vreme eghemonia și în dietă cercurile avute până aci.

Deputații lor trag clopotele într'o dungă, că pe sași îi amenință primejdie din partea românilor, cer ca guvernul să-i ia sub scut, căci interesele sașilor sunt una cu ale maghiarilor deci spriginiți unii pe alții, pot să ne țină încă multă vreme întăriți.

Și nu ne indoim, că guvernul le va face pe voie, va ține viața în ei în mod măiestrit. pân' îi va conveni, și când va fi izbutit să nu mai țină seamă de glasul presei din Germania, cu o trăsătură de peană le-a cântat „cu ul“.

Și altcum numai după nume mai sunt sași, după sentimente sunt în tabăra celor mai înverșunați kossuthiști

Dovadă că sașii din Turda, Cluj, Aiud, Alba-Iulia s'au stins doar nu s'a făcut nici unul român, nici n'a încălțat opinci, ci toți s'au făcut cei mai neaoși unguri de calibrul gălăgios al kossuthiștilor cu cari alătura demonstrază contra „Gott erhalte“ ca și contra „armatei comune“ și contra vulturului cu două capete.

Aceste lucruri să le fi spus deputatul Norichului, la sașii lui de pe Hârtibaciu iar nu minciuni de primejdie românească, care e născocirea unor râvnitori după ranguri și poziții la adăpostul guvernului, fie el Tisza, Fehérvári ori Apponyi.

Regulamentul casei trebuie schimbat, ca să-și asigure guvernul domnia pe zeci de ani, să poată urcă contingentul militar, cum a urcat cuota, să ridice plățile oficerilor, și să facă tot ce poruncesc cei din Viena, ca să se arete vrednici de încredere și „Hof fähig“.

Armata ungurească, artileria ungurească, comanda ungurească, au fost bune până a apucat domnul „Kossuth“ în șea, acum de când se găsesc bine lângă oala cu carne, armata nu mai poate forma măr de ceartă, fiind ea instituție absolut necesară în stat, de care și domnul Kossuth are lipsă să se țină la putere, cum s'au ținut toți antecesorii lui.

Și apoi principiile? făgăduelile?

Nebuni ceice se încred în poveștile domnilor. Așa au fost cei de ieri, așa sunt cei de azi și în Ungaria tot așa va merge încă multă vreme!

ȘCOALA.

Educația țaranului nostru.

Tăria și mândria poporului românesc, mai ales în această patrie, o a format țaranul român, care a știut păstra prin veacuri neatinsă și neștirbită ființa noastră etnică. Și tot el, după toate semnele timpului, va rămâne și în viitorul mai apropiat scutul și pavăza ocrotitoare a acestei scumpe moșteniri, transmise generațiilor de astăzi prin restricțiunea atâtor vremuri trecute. Este prin urmare îndreptățită străduința tuturor oamenilor noștri de bine de a face să pătrundă în masele de jos ale poporului un mod de gândire și simțire mai superior și în conformitate cu exigențele timpului în care trăim. Ori unde se ivesc porniri, cari sunt îndreptate spre înălțarea morală și intelectuală a țaranului român, sunt o dovadă vie de priceperea și înțelegerea celor mai vitale interese ale neamului nostru.

Numai tăria sufletească a unui neam, care știe să se însufletească și încălzească la bunurile ideale ale omeniei, va putea înfrânge valurile eutropitoare, ce se pornesc spre drumul propășirii sale. Numai virtuțile morale, cari stăpânesc sufletul mulțimei vor putea să o ferească de otrava ademenitoare și ispititoare a vânătorilor de suflete omenești. Număroși sunt acești vânători și bogat este arsenalul de ispite, cu cari cearcă să aducă mulțimea nepriecută și neorientată. Drept aceea întărit și luminat trebuie să fie și sufletul acestei mulțimi; ca să se poată împotrivi cu deplin succes tuturor atacurilor în dreptate spre tot ce are ea mai scump și mai sfânt. Nimic

întreagă de mers prin alte țări. Nu vor cu nici un chip să-și înțeleagă rostul. N'au printre ei nici un cap luminat. Între ei și urși din pădure, nu e mare deosebire...

Cred că te înșeli, — îl intrerupsei, văzând că o ia razna. Eu viu acum din București. Acolo, sunt mulți români-macedoneni cu carte, eu dor de țară, cari vorbesc frumos și scriu frumos, despre țara mea; ei au deschis ochii românilor că în Macedonia sunt sute de mii de frați, cari au nevoie de sprijin...

— Asta s'o crezi dumneata și domni dela București; eu sunt mai bătrân ca dumneata și am umblat mai mult pe aici și știu mai bine rostul lucrurilor.

Sunt mai mulți români-macedoneni în București, decât în Macedonia!

Iar luminații cuțovlahi cari strigă în țară că le pierd neamul, își fac o meserie din asta. Dumneata știi ce sunt aromâni? Afară de câteva sate, unde la un loc nu s'adună nici zece mii, ceialați sunt ciobani. Oameni cari trăiesc în păduri, în vecinătatea fiarelor. Trec pe lângă tine încruntați. Prin satul meu, treceă odată o turmă de oi și de aromâni. Când au ajuns în fața preotului, care sta de vorbă în drum, cu niște săteni, baciul a zis „bună-seara“. Știi câți ani sunt d'atunci? Patruzeci de ani! Și totuș, în sat se vorbește încă de ciobanul acela care a știut să zică „bună-seara“. De așa oameni are nevoie țara de unde vii d-ta? Cu ei se mândrește ea?

Pentru ei se ceartă cu țările vecine și împiedecă, cu puțin ce e drept, ca voi, macedoneni, să pășiți spre libertate!

— Eu nu înțeleg cum ar putea altfel să vii ziua dorită...

— E rău că nu înțelegi și e rău că toți nu înțeleg, ca și d-ta.

— Uită-te ce fac Grecii, răspundese ajutoare pretutindeni. Li vezi înfigându-se în sate de creștini, imprăștiind iubirea Eladei. Pădurile Pindului sunt pline de ei. Au copleșit toate satele. Plătesc preoți, învățători, clădesc școli și biserici, mărită fetele fără zestre și incetul cu incetul, Macedonia le pică în mână. Și foarte bine fac. Nu vezi, noi amândoi cum vorbim? Grecește! Eu sunt albanez, d-ta macedonean, român să zicem. Nici eu nu-ți cunosc limba, nici d-ta pe a mea. Cu „Oracalia“ și „Calinera“ străbați toată Macedonia.

Dacă voi, macedoneni nu înțelegeți că trebuie să aveți țara voastră, fără să vă mai gândiți la neamurile cu cari credeți că vă înrudiți, dacă voi n'aveți de gând să vă uniți, o să încăpeți, pe nesimțite pe mâna grecilor. Și la urma urmei, tot lor li-se cuvine Macedonia, căci ea a fost cândva a lor. Pe când România, a stăpânit vr'odată aici?*

Vorbele din urmă ale albanezului, mă puseră pe gânduri. Și cum el părea că ghicește ceea ce vreau să-l întreb, îmi zise:

— Te gândești atunci ce-o să se facă cele câteva mii de cuțovlahi din Macedonia? Ei bine,

dacă vă înduioșează soarta lor, luați-i în România... O mai fi loc pe-acolo și pentru ei. Dacă vă iubiți prea mult țările înstrăinate, luptați să cuceriți pe cele cari au fost cândva ale voastre: Ardealul, Basarabia, iar Macedonia, lăsați-o mai bine pe seama grecilor; ce să vă mai pierdeți vremea inzadar, pentru un pumn de oameni, cari numai oameni nu sunt?

Batjocura cu care spusese cuvintele astea, mă făcu să roșesc. Tot sângele mi-se urcase în obraz. Tâmpile-mi svânceau.

— Ia ascultă, dumneata ești albanez sau grec?!

Atunci, tovarășul de drum se ridică foarte liniștit, și zimbînd, îmi spuse numele său: eră un vestit luptător albanez, care se ducea să împartă bani și cărți în țara lui.

Îi cerui iertare și nu mai vorbirăm de asta. Simțeam o durere ascunsă, ce-mi strângea inima. Fără să vreau, cele mai multe lucruri din câte îmi spusese el, mi-se înfipseră în suflet.

Ciasuri întregi, privii cu ochii pierduți, la frumșetele de afară, ce-mi păreau acum invălite în ceață.

Spre seară, geamiile Bitoliei începură să se deslușască în lumina tremurătoare a amurgului — și prin fereastra deschisă, pătrundeau până la noi, crimpee dintr'un cântec prelung, un cântec păgân, ce stăpânea toată cuprinderea de sub cerul țării mele...

Daniel Vodena.

nu este mai greu decât a deșteptă și lumină mulțimea, căci ea nu este deopotrivă de primitoare, nici nu o găsești totdeauna dispusă de a asculta și cu atât mai puțin de a urmă chiar și cele mai înțelepte povești ce i-le ar putea da cineva. Bine trebuie deci să cumpănească tot insul în momentul, când poate înrăuri asupra maselor, căci o nepotrivire a acțiunii sale poate să zădărnicească pentru toate timpurile ori ce încercare. Prima condiție pentru ori-ce încercare cultivatoare a poporului este de a ști pândi prilejul potrivit când poți să te apropii de sufletul și inima lui.

Adevărații îndreptători ai popoarelor au fost în toate timpurile buni cunoscători ai tuturor pornirilor sufletești, cari agită masele de jos ale mulțimei. Celce nu se știe cobori cu felul lui de privire și judecată în sufletul acestor mase, nu va ști nici când cum să-și înceapă opera de regenerare a neamului pentru a cărui înaintare poartă în sufletul său cea mai arzătoare dorință. Munca sa pornită din îndemnul cel mai curat și susținută cu cea mai mare încordare a forțelor sale se va risipi în niște încercări, cari n'au putut aduce roadele dorite. Și încă cu cât mai adeseori și mai din multe părți se vor fi făcut încercări neisbutite, cu atât mai greu va fi să încerci din nou o lucrare de îmbunătățire în mijlocul poporului odată pățit. Cine cunoaște poporul nostru de rând știe cât de greu este de a-l urni din vechile sale culcușuri și cum de fără voie se deslipește de formele îmbătrânite ale vieții sale. Țăranul nostru a fost și încă continuă a fi un păzitor credincios al patrimoniului moștenit din vremi străbune. Nu mai puțin adevărat este și faptul, că pe ici colea se ivesc simptomele unei prefaceri și înnoiri prea repentine. Cu atât mai dureros este, când în aceste preschimbări, observăm un fel de abatere dela direcția unei propășiri, corăspunzătoare firei și aspirațiilor neamului nostru. Greul vieții l-a împins și pe țăranul nostru să treacă peste granițele cercului său de viață din trecut și să vină în atingere cu noue forme de viață, pe cari reintors la căminul său le introduce ca inovații și ca atari prind rădăcini și de multeori se generalizează pe neobservate, încât te pomeniești, că le-a îmbrățișat tot satul în scurtă vreme.

Dacă e ca să ferim caracterul poporului de influențe stricicioase, venite dela nonele sfere de viață, în care e silit să se miște, trebuie să fim deplin lămurii asupra conținutului acestui caracter. Nu se poate nega, că nu s'ar fi vârat și în timpurile trecute câte o notă străină în acest caracter, dar puterea ei a fost așa de slabă încât s'a topit și contopit în caracterul nostru etnic tradițional atât de tare încât nici urma nu i-se mai cunoaște. Tocmai acestei puteri inerente caracterului nostru specific românesc, aveam să i mulțămim conservarea neamului nostru în niște împrejurări atât de grele, precum nu le aflăm doară la nici un alt popor. Puterea de viață a țăranului român a fost recunoscută și scoasă la iveală chiar de cei mai aprigi adversari ai acestui neam.

Trăinicia noastră se razimă pe anumite însușiri fizice și psihice cu cari e înzestrat poporul nostru din firea sa. Crescut și trecut în mijlocul naturii, el de mic se dedă cu asprimea vremii, cu greul muncii. În o vecinică luptă cu elementele naturii puterile lui se otelesc și devin mai rezistente față cu atacurile și primejdiile vieții. Una din însușirile de căpetenie este netăgăduit și împrejurarea, că se îndestulește cu puțin. În timpul mai nou s'a produs în multe părți o schimbare și în privința aceasta. Incepe și poporul a se dedă la un trai mai bun, la o viață mai comoadă.

În întocmirea vieții lui economice se observă o schimbare, care pare, că semnaleză o abatere dela îndestulirea cu puțin a trecutului. Înmulțirea trebuințelor la un popor e o dovadă a progresului în cultură. Dar ea poate să servească spre binele acelui popor numai dacă stă în proporție cu puterea de producție și cu înaintarea în gradul de

pricepere a problemelor ce preocupă omenirea în anumit timp.

În cât privește conținutul vieții sufletești a poporului nostru, se rezumă în o credință religioasă puternică, în o alcătuire frumoasă a vieții lui sociale cu datini, moravuri, cântece, îmbrăcăminte, cari îl separează de tot de alte neamuri conlocuitoare. Câtă vreme vom ști apăra nevătămat acest conținut, orice atac la ființa noastră etnică se va sfărâma în neputința sa. Educația țăranului nostru va avea să se îndrepte deopotrivă asupra conservării acestui conținut, cum și asupra dezvoltării lui la un grad de perfecțiune cât mai înalt. O analiză mai amănunțită a problemelor de educație a țăranului nostru va forma obiectul unor cercetări ulterioare. Să studiem firea și păsurile sufletești ale țăranului nostru, dacă e ca să-i dăm o educație, care să-l facă capabil de a susține lupta în concurență cu popoarele ce-l împrejmuesc.

Dr. Petru Șpan.

ECONOMIE.

Ca la noi — la nime!

Discuțiile de drept public, sfortarea șovinismului de rasă, goana după căpătuiala intereselor particulare, ce se face în viața publică și politică a Ungariei — zăpăcesc opinia publică, incurcă și împănginează vederea. Și doar atât a mai rămas cetățenilor acestei țări să simtă cum le slăbește măduva, cum își pierd pământul de sub picioare. Cei mulți neorientați nu-și pot da seamă de ce se petrece în jurul lor, par a fi deja împăcați cu soartea și cel mult se mai bocesc ca babele. Cei puțin mai cu seamă din neamul cel ales, cei care știu pescul — aleargă și dreg și ca mâne îi vezi cu averi fabuloase. Larma alergăturii lor, sfortările lor desperate — de n'ar fi acoperite cu vre-un paravan ar fi — îngrozitor de scârboase. Știu ei asta și tocmai pentru-ca să nu fie stânginiți de cei mulți, de cei scârbiți și-au luat să-i apere presa scrisă unguerește. Asta îi mântuie și îi susține.

Ni s'a îmbiiat și acum de curând un prilej ca să cunoaștem acest fel de a servi presa intereselor particulare.

În vâlmășagul hărțuierilor ce s'au fost pornit pe tema ajungerii la putere a 48-știlor unguri apoi a încheierii pactului economic, cu toate complexele lui — se pareă că sistemul de căpătuială ce s'a instăpănit în Ungaria nu și-ar mai găsi brezde roditoare. Intrase oare-cum o stagnație, ce eră cât pe aci se zdruncine ținerea laolaltă a coteriilor, ce ahtiază după putere, nu ca să o aibă ci ca să-și urmărească propriile interese.

Dar ce aștepți, ce prepari — tot se face, cu ori ce întârziere.

Au trecut și valurile și sbuciumul luptei și înainte de începutul nou — cu mult chin dar totuș s'au găsit câteva zile, câteva ceasuri și pentru sistem.

În grabă mare s'au cumpărat din partea guvernului niscai mine de cărbuni cu „câteva“ milioane coroane, s'au săvârșit câteva cumpărări de moșii — pentru parcelări și colonizări; s'au dat câteva ajutoare pentru „incurajarea“ mării și micii industriei; s'or fi trimis de sigur alți „Mérey-Horváth-i“ pentru studii economice în străinătate; s'au așezat cei retătoriși din America din întâmplare tot la moșii și fabrici, ce stau aproape de guvern; s'au încheiat contracte de concesiuni pentru edificarea atator căi ferate vicinale și câte alte lucrări nu s'or fi săvirșit.

Unele din astfel de lucrări, însă nu pot fi isprăvite până nu au aprobarea, formală ori faptică, — nu împoartă — și a parlamentului. Trebuă dar prins un moment — potrivit și pentru asta. S'a găsit — în ședința „formală“ ce a ținut-o dieta Ungariei în ajunul anului nou — al ritului nostru.

În ședința asta mulțimea raporturilor a măcinat inspăimântător de repede datele, cifrele și rânduelile acestor acțiuni. Și deputații în cor, ca de Serafini zumzău în o toropeală: primim primim, primim... Și doar în afară de cei inițiați și interesați — mai nime nu știă nici de ce e vorba.

În câteva sferturi de ceas — totul eră isprăvit în bună pace și după toată rânduiala cerută de litera legii. Și ca vreme să fie pentru gustarea bucuriei pornite pe urmele acestor isprăvi — pentru ziua următoare s'a dat vacanță, căci a fost ziua de Anul nou al nostru..

Și atâta considerație merităm cu drept cuvânt după-ce și deputații noștri s'au conformat, au tăcut și s'au uitat a jale, cum se durigă milioanele țării, stoarse și din filerii bieților români — și spre prăpastia, de unde întoarcere nu mai este, doar prin câte un „separée“ de se mai dă de urmele acestor milioane.

Și acum a sosit rândul presei.

Presă noastră nu știă deși trebuia să știe, nu-și putea, deși trebuia să-și dea seamă de ce se întâmplă. Ca omul de pace: despre ce nu știe, n'aude — nu grăiește. A tăcut și presa noastră.

Presă lor? A... aceasta a știut, căci trebuia să știe — să tacă. Întreagă ședința a binevoit a o decreta de „ședință mai mult formală și plictisitoare“ și a trecut peste ea la — senzații de drept public, de criză croată, de agitații naționaliste, de omoruri, de drame amoroase și alte felurimi.

Așa se face la noi — politica cea mare, cea europeană!

Ca să răspundem că pentruce ne-am oprit noi tocmai la ședința din ajunul Anului nou al nostru și de ce aducem vorba despre asta tocmai aici la partea economică a revistei noastre — spunem că în ședința asta s'a inaugurat o nouă formă de a sămană banii țării în încercări păgubitoare pentru țară, în ședința asta s'a început continuarea sistemului nenorocit de a nu da nici o importanță, de a nu face nici un control acțiunilor guvernului și a coteriilor de interese, îmbrăcate în haina bunei stări și a înaintării economice a țării.

În ședința asta și-a ratificat guvernul actual primele sale cumpărări de mine de cărbuni, în această ședință a trecut la aprobare concesiile date unor societăți private pentru edificarea unor căi ferate, foarte importante pentru noi români! Îndeosebi.

Și apoi ne-am oprit la această ședință ca să avem un potrivit prilej să rugăm pe deputații noștri să-și folosească dreptul lor de control, ce îl au ei ca opoziție și să lămurească guvernului, că nu calea pe care merge e cea adevărată pentru ca țara să se apropie de o stare mai bună. Ședința de Luni, — în care, durere, nici unul nu și-a ridicat glasul a fost de o capitală importanță pentru interesele economice ale țării și în ce privește concesiile de tren pentru interesele vitale ale unei bune părți dintre românii acestei țări.

Căci în ședința de Luni au fost la discuție concesiile pentru căi ferate, ce trec prin hotare românești și la a căror edificare contribuie atâtea comune românești de pe linia Făgăraș—Brazov, Caransebeș, Hațeg, Oravița—Jidovin etc. Se știe anume că în concesiile ce le dă parlamentul sunt atâtea stipulații, a căror schimbare și fixare poate ușurâ ori îngreună dezvoltarea economică a diferitelor ținuturi...

Și apoi tot în ședința de Luni — fără nici o discuție s'au luat la cunoștință între altele și cumpărările și investiriile statului în mine de cărbuni de nou descoperite.

Chestiunea aceasta — omorită acum în tăcerea gazetelor guvernului — a fost la prima ei ivire prilej de amănunțite și violente discuții. Reviste de specialitate și gazete de zi au publicat

coloane preste coloane de aprecieri ajungând la concluzii pro și contra — după culoarea politică ce o reprezintă. Mai toți cei chemați însă au convenit în a constata că guvernul a făcut cumpărări nereușite, ba în unele cazuri chiar cumpărări de căpătuială, pe calapodul dela colonizări — după cum afirmă foaia „Magyar Pénzügy“ și numerii săi din Noemvrie — Decemvrie 1907. Dintre foile noastre numai „Tovărășia“ a pomenit de această nouă ispravă a guvernului. Cu toate că această chestiune amenință să deschidă nouă pâraie pe care să se scurgă sute de milioane din banii țării.

Ori-cum ar fi — trebuie să recunoaștem, că guvernul actual și mai ales „cărbunarii“ acestuia au știut să prindă momentul. Din toamnă au pornit larva artificială — cu lipsa de cărbuni, Larva a fost exploatată de specula ce s'a folosit de lipsa vagoanelor. Și deodată s'a pomenit lumea că statul — cumpără mine de cărbuni. Cumpără și vrea să mai cumpere. Ba vrea să răscumpere — de pildă cum a răscumpărat regalele — teritoriile de cărbuni de pe la Petroșeni. Apoi vrea să cumpere minele și fabricile societății de tren sud-ungar. Și câți nu mai aleargă azi — să aibă mâne să imbiie statului mine de cărbuni în fine de piatră, mine de fer — ce or fi să fie pe supământul țării. Ba le este știut deja acest pământ și după cum știm, unii au trecut și în Bulgaria ca să afle mine de cărbuni pe seama statului. Câte din aceste alergări nu vor fi plătite cu bani grei, cu milioane din banii țării. Mai ales că guvernul actual, mai fericit chiar și decât cele de până aci — își trece prin parlament cumpărările și concesiile economice — „fără nici o discuție“, cum a trecut Luni, în ajunul noului nostru an — *primele* târguri de cărbuni. Vestitul contract cu Lloyd-ul și cu Cunard-Linie ori apoi legătura dela Annaberg vor fi floare la ureche pe lângă *astfel* de târguri, mai ales dacă se vor continua, după cum se prevede...

Chestiunile de acest soi și preste tot chestiunile economice prezintă atât interes ca deputații nostri să-și impună controlul opoziției cu fiecare prilej ce li se oferă. Și asta mai ales și pentru motivul: *să dea o pildă cu fapte despre cum e a se lucra pentru îndrumarea noastră economică în micile parlamente ale poporului — în congregațiile comitatelor și în ședințele reprezentanțelor comunale.*

Compățimiri de prisos.

Din toamnă incoace nu mai auziam altceva decât bocetele, decât jeluirile *băncilor* pentru amarul financiar, pentru scumpetea banilor. Gazete și cafenele și conveniri și stradele toate erau doar umede de lacrimile acestor jelanii. Părea apropierea sfârșitului.

„Săracii bogății!“ — auziai nu odată cum grăia compățimirea naivă.

Că a fost naivă compățimirea ne-o dovedesc acum *însăși băncile*, cu rezultatele splendide ce le arată lumii prin cifrele bilanțelor, încheiate cu 31 Decemvrie, pe care acum le publică.

Și în loc să le fie cu greu să rădă în pumni de naivitatea oamenilor, ce-au plătit camete grele de 10 și 15 și 18% ca să salveze, dracemi-te, băncile se bat acum în piept și glăsuiesc prin rapoartele lor anuale despre „prevederea“ „istetiștea“, rezervele impuse cu care în sfârșit și în anul acesta au știut să scoată pentru fericiții acționari — *câștiguri mult mai mari.*

În fruntea tuturor, cum se și cuvine merge *Banca Austro-Ungară*, banca ce e chemată să fie regulatoarea, busola situației financiare a monarhiei. De când s'a alcătuit această Bancă, *nici odată n'a avut un câștig curat atât de mare ca tocmă în anul „greu financiar“ 1907!* În cei din urmă 7 ani dela 1900 incoace câștigul Băncii Austro-Ungare s'a mișcat între 8, 12, 16 și 21 milioane, iar în anul 1907, încheiat acum, a avut un câștig curat 29.9 milioane coroane! Dividen-

dele ce le-a dat acționarilor în cei 7 ani din urmă au fost între 4, 5 și 6.45%, iar pentru anul de criză 1907 se dau dividende de 7.67%!

Judecând apoi din bilanțele publicate până acum desigur că și celelalte vre-o 5000 bănci mari și mici ce sunt în Ungaria vor arată lumii că și în ani răi, în ani de criză știu și pot avea câștiguri curate tot mai mari și vor da dividende tot mai grase. Vorba aluia: banca e cea mai bună prăvălie!

Nu ne îngăduim să tragem la indoială însemnătatea mare, ce o au băncile în viața economică, dar în tot cazul rezultatele splendide, ajunse de bănci și în un an de criză ca 1907, aruncă o curioasă lumină asupra felului de acțiune și asupra *spiritului* ce s'a instăpănit la bănci — între care durere sunt mănate de puvoiu vremii și cele peste 150 bănci *românești*, pe care doar jertfirea cuminte pentru scopuri culturale și economice și adăpostirea de atâtea familii de funcționari români, le mai scoate într'un pervaz mai mângâitor...

E dovada unei primejdioase sbuciumări apoi și faptul că în acelaș an de criză, când băncile cu toată criza încheie cu câștiguri mai mari — și *societatea privilegiată pentru loteria de clasă* încheie bilanțul său cu un câștig curat de 1.375,214 coroane, ceea ce corăspunde capitalului ce-l are în sumă de 3.600,000 coroane la un câștig de 38.67%, în un singur an!

Icoana e fatală: Emigrările cresc, satele gem sub povara datoriilor, meseriile mor, negoțul se sbate — *cu toate aceste* băncile fac câștiguri mai mari. Singura salvare e doar .. *loteria!*

E grozav! Mai ales că din nici o parte nu se întetesc zorile unor nouă îndemnuri, unor nouă orizonturi în ale economiei. Ci noi — poporul nostru, să *muncim cu minte*. Odată tot numai munca va ajunge deasupra.

SFATURI ECONOMICE.

Băncile noastre românești în cea mai mare parte sunt pe isprăvite cu lucrările pentru încheierea anuală a socoților. Judecând după socoțile deja publicate — băncile noastre și în anul încheiat au realizat câștiguri în *bani* foarte frumoase. În numerii viitori vom spicu date și cifre din socotelile ce le publică băncile noastre.

Asigurarea vitelor. În adunarea ținută la Orăștie a treia zi de Crăciun s'a hotărât înființarea *tovărășiei* pentru cultura și *asigurarea vitelor*. În temeiul statutelor primite de adunare s'a ales prima direcțiune în frunte de d-l V. C. Osvadă și preotul I. Moța, tot asemenea s'a ales și comitetul de supraveghiere și după adunare s'a cerut înregistrarea firmei *tovărășiei* la tribunalul din Deva.

Temeliile pe care s'a alcătuit asigurarea vitelor prin această *tovărășie* sunt pe deplin potrivite să cuprindă asigurarea vitelor din oricare ținut românesc. În diferitele ținuturi se vor alcătui grupuri de câte cel puțin 3000 vite, înscrise din una ori din mai multe comune și pagubele ce s'ar ivi vor fi acoperite în parte de asigurații din grupa respectivă. La pagubele din alte grupe nu contribuie. Fiecare asigurat va plăti de câte ori se întâmplă o nenorocire (moarte, schilăvire, tăiere de silă) în vite în grupa de care se ține câte 5 fileri după fiecare 100 cor. de preț de vite. Așa de pildă: Un sătean care are 2 boi și două vaci toate în preț de 1000 coroane va plăti, de câteori va fi pagubă în grupa sa câte 50 fileri (25 cruceri). Dară cel mult are să plătească numai până la 5½% după suma valorii vitelor asigurate, căci ce ar trece peste asta are să se acopere prin reasigurarea pentru care *tovărășia* din Orăștie s'a îngrijit.

La intrarea ca membru în *tovărășie* fiecare trebuie să plătească după suta de coroane asigurată câte 50 fileri taxă de înscriere și apoi câte 1 coroană ca rata întâiu pentru fiecare cuotă (acție) ce e dator să subscrie. Acțiunile sunt de câte 4 coroane una și sunt a se plăti în vreme de 4 ani.

Până la pornirea lucrării *tovărășiei* cu informații slujește d-l Vasile C. Osvadă din Hunedoara (Vajda-Hunyad). Ar fi de dorit ca fruntașii satelor noastre să sfătue lucrul cu poporul, să-i tâlmăcească rostul asigurării vitelor și să adune înscrieri de membri, care să-și înștiințeze vitele de asigurat și apoi toate aceste să se comunice deocamdată d-lui Osvadă. Cu cât se vor înscrie membri mai mulți cu atât se vor intrupă mai de grabă grupurile, ce formează temelia acestei asigurări reciproce.

Serisori către țărani.

XVII.

Bade Șofroane!

Imi spui că te miri de ce tot imbie domni, în cuvântările lor, pe săteni ca să înființeze bănci, că doar' D-ta n'auzi la bieții plugari, decât tot vaiete, că nu mai pot răzbi să plătească atâta puzderie de camătă.

Li fi având dreptate, că datorii-i ca răia și de te prinde 'n ghiară, apoi pas de-a te mai scăpa de ea.

Dar pentru aia tot domni au dreptate.

Că iată de ce:

Dobânzile cele multe, pe cari le plățiți D-Voastră la bănci, sunt o avere neînchipuit de mare, pe care o scoateți din sat și o strămutați la oraș, făcându-o să treacă în pungile altora, pe când dacă a-ți aveă o bancă în sat, averea aceea nu numai că rămâne acolo dar mai aduce avere și de aiurea.

Omul, fără să imprumute câte-o sumuliță, nu mai poate pune mâna pe-o falcă de pământ sau pe-o căsuță, că rar se mai găsește în ziua de astăzi oameni cu bani gata și chiar dacă ai aveă o sută-două de zloți, tot ți-ai bate capul să te bagi la o moșie de trei-patru sute, că așa-i firea omului: lacomă.

Acum pornește frate la oraș după bani, unde deschizi ușa-i cheltuială, apoi zile perdue, apoi camete și câte alte daturi, că până te vezi cu banii 'n mână, ai cheltuit o parte din ei.

Cu mult mai ușor ar fi dacă s'ar înființa, în toate satele mai de samă, așa numitele bănci sătești.

Și doar' lucrul nu-i chiar peste putință.

În tot satul se va găsi 30—40 de oameni cari să poată sta ca tovarăș cu o sumă, să-i zicem de 20 cor., iar cei mai ghiaburi își pot cumpăra mai multe părți de *tovărășie*.

Din suma adunată astfel D-Voastră ați putea face mici imprumuturi, fără să mai umblați pe la orașe și să pierdeți atâta amar de vreme.

După aceste mici imprumuturi, ar eși la an o dobândă frumoșică, și dobânda aceasta adăugându-o ani de-arândul la capitalul depus la început, v'ați pomeni cu vremea, după ani de muncă, cu un capital mare, care v'ar da, an de an, dobânzi frumoase, și ar putea să mai dea și ceva pentru școală și biserică.

Sunt sate, bade Șofroane, cari au înțeles de cu vreme aceasta binefăcătoare cale de înaintare și acum ele stau cu mult mai bine ca mai 'nainte. Acolo ai să vezi bătând în razele soarelui mărșul turn al unei pompoase biserici, acolo vezi o școală minunată, care este mândria satului, acolo vezi 3—4 învățători, și oameni-s mai deștepti și mai cu rost, acolo dai peste grădini întinse, peste holde minunate, peste căsuțe curate și albe ca laptele, acolo vezi vite grase și soiuri bune, și chiar firea și fața sătenilor din astfel de sate par'că-ți arată pe omul îndestulit.

Și asta se datorește numai băncilor sătești, cari ajută pe plugar în toate lipsurile lui: la cumpărarea de vite, de unelte bune pentru economie, de moșie, de casă și de tot ce crede să teanul că i-ar fi de folos ca să poată da 'nainte.

Nu trebuie dar să te miri de ceea-ce spun domni, că ei bine știu de câtă însemnătate sunt băncile sătești pentru plugari.

Insoțirile oamenilor dela sate în bănci, în societăți de valorizarea produselor, cum sunt poamele, laptele, etc. cât și în societăți pentru asigurarea vitelor sunt lucruri de o așa mare însemnătate, că nu-i bine să treacă cineva așa ușor peste ele fără să se gândească puțințel.

Aceste însoțiri n'au alt scop decât doar de-a face mai mulți împreună ceea ce nu poate face unul singur, de-a se ajuta oamenii dintr'o comună unul prin altul fără să aibă lipsă de ajutorul dela oraș, de-a face ca rodul pământului, pentru care săteanul depune atâta trudă, să fie cu pret, iar nu să-l lapede pe mai nimica.

Nouă de sigur ni se par lucru greu aceste însoțiri, dar în alte țări ele există de mult și au dat peste tot locul însemnate roade de bogăție și bunăstare.

Dar în satele unde sunt bănci sătești, se mai naște încă o bunăstare și aceea e răvna de cruțare. Dela copiii de școală până la oamenii în etate își pot pune acolo micile lor economii și picătură cu picătură își poate strânge și săracul alături cu bogatul bani albi pentru zile negre.

Așa dar, dupăcum vezi, bade Șofroane, oricum ai lua lucrul, băncile sătești sunt de folos pentru propășirea săteanului, căci ele anume sunt întocmite pentru a-l feri.

Punevă-ți deci pe lucru și faceți și în satul nostru însoțiri, dacă vreți să vi se mai ușureze cele multe năcăzuri, că vă vor mulțami urmașii și urmași de urmași pentru fapta asta.

Faceți și D-Voastră să se adeverească zicala că:

Prin muncă și cruțare
Ajungi la bunăstare.

Și de va fi rău, vina mea să fie!

Delasântioana.

60 ani de frământări agrare în România.*)

Anul acesta se implinesc șase decenii, o viață de om, de când începă actuala mișcare agrară în România. Ideea primitivă porni din mișcarea politică național liberală a revoluționarilor din 1848. În programul comitetului revoluționar dela 1848 se inscrieseră și principiul impropriietății clăcașilor.

Constituindu-se guvernul provizor sub locotenenta domnească din 1848, la 16 Iunie, se declară oficial că „Patria, recunoscătoare către frații noștri săteni, a hotărât principiul și a consfințit prin jurământ ca să scape pe fratele sătean de robia clăcei, a iobăgiei și a dijmei“.

Spre a se aduce la îndeplinire acest principiu-jurământ, guvernul provizor hotărî a se face la timp „invitare, fără siluire, proprietarilor spre a da, prin despăgubire, un petec de pământ clăcașului, pe cât se va afla de cuviință și pe cât statul va avea fonduri a plăti“.

Clăcașii erau oamenii fără pământ, așezați pe moșiile proprietarilor și cari făceau anual un anumit număr de zile de lucru stăpânului moșiei pentru locul de casă, curte și ogradă și dădeau dijma de pe locurile cultivate.

Condițiunea lor eră aproape de robie. Ioan Ghica, cel dintâiu economist român, scria pe la 1854 în această privință: „Regulamentele organice au aservit pe țărani boerilor proprietari și au lăsat acestora dreptul de a regula, fără con-

În presa noastră de aici s'a vorbit mult de reformele agrare din România. Cu toate aceste publicul nostru nu a fost deplin lămurit asupra acestei chestiuni. Aceasta ne-a îndemnat să dăm în revista noastră o înfățișare istorică a frământărilor agrare din Țară. N. R.

trol, pretul pământului; iar țaranul eră silit să se supună unui târg care de doi secolii a menținut pământuri la o valoare împătrită de aceea ce i-ar fi dat balanța ofertei și a cererii“.

Impropriietărea clăcașilor nu se îndeplinî însă „fără siluire“ ei prin lovitură de stat din 1864. Lovitura fû dată de Cuza Vodă și ministrul său Kogălniceanu. În 1864—65 fură impropriietăriți, prin despăgubire, 467,840 de săteni pe 1.766,258 hectare.

Această impropriietărire determină elaborarea legii de tocmeli agricole, cu scop de a se asigura munca săteanului liber în folosul proprietarului.

Legea fusese cerută de către proprietari și arendași printr'o petițiune adresată Senatului care, în ședința sa din 18 Ianuarie 1865, găsi cererea întemeiată și anume că e nevoie de o lege specială în chestiunile agricole. „Eră, spune dl D. A. Sturdza în discursul din 20 Ianuarie 1893, frică mare că, prin libertatea muncii ce se dă țaranilor din cauza pământului ce li-se acordase, că țaranii nu vor mai voi să lucreze la proprietarii cei mari. Atunci s'a făcut legea care să asigure proprietarului mare munca sătenilor“.

Pornind sub o atmosferă ostilă muncitorului, noul regim al tocmelilor agricole, menit să înlocuiască vechiul regim al clăcei, nu se depărtează așa de mult de aservismul clăcei și nu stabilește adevăratul raport echitabil între muncitor și stăpânul moșiei.

Pe deoparte obligațiunile clăcașilor trec toate în noul regim sub nume de prestațiuni:

La 1888 d-l P. P. Carp constată că „pe lângă pretul ce se stipulă pentru inchirierea de pământ, se mai adăogă o sumă de prestațiuni, neînsemnată în aparență, ca d. ex.: o chirie, zile cu carul, cu bratele, furnituri de obiecte de hrană, dar cari adunate, măreau peste măsură pretul de locațiune fără ca săteanul să-și dea bine seamă de aceasta“.

Săteanul duce la zile mari plocoane proprietarului; li dă „limba și mușchii porcului de Crăciun“, „pui de găină“, cari nu pasc pe moșie, „gâsca“, oale de unt etc., și cu toate acestea la muncă el simte biciul „isprămnicelelui“, rabdă „injurătura“ ipistatului și tace pentrucă așa s'a pomenit de când cu claca.

La 1889 Gr. Păucescu, autorul unui proiect de lege agricolă, spune:

„Tocmelile cele mai obicinuie în România de dincoace de Milcov (Muntenia) consistă în aceea că proprietarul dă cultivatorului o bucată de pământ spre cultură din care cultivatorul dă o dijma oarecare; dar pe lângă această dijma cultivatorul se obligă să muncească deosebit și mai întâiu la proprietar o altă întindere de pământ“. Identic regimul clăcei, ba poate chiar mai înaintat spre aservism decât claca dinainte de 1866. Atunci munca de clacă eră legitimată prin aceea că săteanul ocupă cu locuința și grădina sa o parte din moșia proprietarului din care acesta nu luă nici un venit în dijma. Sub actualul regim săteanul plătește prin munca sa și pământul răscumpărat, dacă e clăcaș, și pământul strămoșesc, dacă e moșnean învoit pe proprietate străină, pe motiv că e învoitor.

Păucescu se întreabă:

„Ce se întâmplă cu acest sistem? și răspunde: „Cultivatorul este îndatorat să are pentru proprietar mai întâiu, rămânând ca în urmă să are și pentru dânsul, când va mai avea timp și dacă va mai avea timp.“

Cultivatorul seceră pentru proprietar două trei până la 5 și șase pogoane, pe când grăul lui stă nesecurat și se scutură pe câmp.

Cultivatorul cară la arie grăul proprietarului, îl treeră, îl transportă, iar grăul lui stă pe câmp expus la ploile repezi ale verei.

În asemenea condițiuni — prevestește Gr. Păucescu — executarea administrativă devine din ce în ce mai grea, tocmelile se execută din ce

în ce mai în silă și nu e departe timpul în care ele nu se vor mai putea executa.

Pe de altă parte „raporturile dintre părți — precum atestă raportul legii din 1882 — sunt mai puțin lămurite decât oricând; valoarea muncii săteanului depreciată în raport cu numărul anilor pe care și-a scontat bratele; condițiunea economică pe care i-o creease reforma dela 1864, și care ar fi putut să înflorească sub ocrotirea unor instituțiuni bine chibzuite, este aproape compromisă. Capitalul în număr care putea să fie afectat spre a sporî facultățile productive ale muncitorului și prin urmare a mări suma mijloacelor de dezvoltare a agriculturii mari n'a servit decât a-l incurcă în datorii, a i acapară bratele p ani nenumărați și a-l face rob al cametei“.

Cu acte justificative Lascar Catargi, constata-se încă din 1872 că „Cele mai grele invoeli ce se fac astăzi (la 1872 și s'ar putea zice și pentru tot timpul dela 1872—1908) provin din dobânda banilor împrumutați...“ pentrucă afirmă acelaș: „Se găsește între exploatare unii cari profită de simplitatea lucrătorilor și strimtoarea în care se află și trec în acte condițiuni pe cari ei nu sunt în stare a le înțelege, astfel încât la sfârșitul perioadului de arândare, când ese arândașul de pe moșie, lasă pe locuitori săraci cu desăvârșire vânzându-le produsele și tot ce au. Fruntașul conservator supune Senatului spre încredințare contracte agricole din județul Braila.“

Pe lângă greutăți naturale cari apasă traiul săteanului din cauza schimbărilor economice intervin și nedreptățile administrației în aplicarea legii.

„Realitatea faptelor — atestă propunătorii unui proiect din 1878 în aceeaș chestiune — ne a dovedit de multeori că libertatea de a se învol, în ceea ce privește tocmelile agricole, n'a fost observată, că presiuni de toate felurile s'au întrebuintat de multeori spre a se impune voinței muncitorului de pământ; că, ceea ce este mai odios funcționari publici ar fi dat concursul lor acestor manopere culpoase“.

Și nu trebuie a se perde din vedere că legea a căutat totdeauna să dea o putere mare administrației, că multă vreme săteanului i-s'a aplicat vestitul articol XII. din legea dela 1872, care ordonă:

„În caz când, după indemnul și execuțiunea consiliului comunal, locuitorii vor arată îndărătnicie sau vor dosi, din comună, consiliul îndată va cere dela subprefectura locală a-i trimite ajutor de dorobanți necesari în executarea locuitorilor îndărătnici sau fugari, în comptul vinovatului“.

Acesta este în linii generale complexul regimului tocmelilor agricole, ceea ce stânjinit producțiunea generală a țării, căci, precum cochide d-l D. A. Sturdza în discursul din 20 Ianuarie 1893 relativ la chestiune — „acolo unde munca este zilnică, spor nu este în producțiune și unde producțiunea încezește, intră în casă mizeria“.

Defectele legii s'au simțit de către acei cari cugetau la destinul țării și de aceea dela 1866 până astăzi legea tocmelilor agricole a fost modificată de 4-ori.

Mai mult, dela 1888 până la 1893, în partidul conservator se naște și divergență asupra aceleiaș legi. Gr. Păucescu opune vechii legiuri susținută și modificată de d-l P. P. Carp un proiect nou a cărui bază o formă principiul metejajului, adică tovarășie pe produse între muncitor și proprietar, dând acesta pământul și capitalul și depunând celalalt munca.

Proiectul Păucescu a căzut spre triumful legii din 1893 susținută de guvernul conservator. Această lege fû modificată radical de guvernul liberal în 1907.

Legea liberală din 1907, care începe a se aplica astăzi, conține multe dispozițiuni din vechile, față de dânsa, legiuri.

Se prevăd și dispozițiuni fundamentale între cari creațiunea izlaurilor comunale, abolițiunea dijmei la tarla, abolițiunea dărilor suplimentare și apropierea muncii de valoarea reală a pământului.

Prin manifestul guvernului din 12 Martie 1907 s'a consfințit că „pe moșile arândate țaranii vor plăti pământurile închiriate lor cu spor de cel mult o treime peste valoarea acestor locuri după contractul de arândare“.

În vederea unei bune aplicări s'a instituit un consiliu superior al agriculturii compus din bărbați aleși. Actualmente președinte al acestui consiliu este d-l T. Rosetti, fost prim-ministru și cumnat cu Vodă-Cuza. Se iau din atribuțiunile consiliilor județene și a primarilor sarcinile pur agrare și mai ales prețuirea muncii, dându-se unei comisii regionale județene, compusă fiecare dintr'un inspector agricol al statului și din reprezentanți proprietari și ai sătenilor.

(Va urma).

Al. T. Dumitrescu.

Viața în București.

Suntem în temeiul iernii. O iarnă blajină, cu zăpadă destulă și cu mult cer senin. Uneori uți aproape că abia ești la începutul lui Ianuarie, atât sunt nopțile de liniștite, fără pic de vânt, fără de obiceiutele întoarceri de cojoc la care te poți aștepta.

Plutește un aer primăvăratice peste tot, spiritele sunt înviorate, posomorala negurilor din urmă s'a stâns deabinele. Și uneori soarele se încinge binișor, de aburesc casele și ulițele și numai asfințitul de cu vreme mai așterne pe suflete răceala vremii.

Și dimineața totul se arată într'un decor nou. Copacii înfășurați în chiciură, până la cele mai subțirele crengi, parcă-s niște arătări dintr'o altă lume, te uimesc cu înfățișarea lor de feerie. Și totuși ți-i bine cunoscută această arătare ce se mulțamește atâta, ai mai văzut-o când-va. Poate într-un vis demult. Poate mai aproape, — chiar mai an.

Dar totdeauna firea știe să-ți deștepte o impresie nouă. Tot ce ai văzut de atâtea-ori, aproape să-ți pară neașteptat, ne mai văzut. Și cu aceiași regularitate ea își face schimbările pe urma cărora se însuflețesc atâția și atâția.

Cu iarna asta liniștită nici faimosul ger al Bobotezei nu a mai venit. S'a pierdut prin cine știe ce locuri depărtate, spre bucuria celor ce se reped în Dâmbovița ca să prindă crucea aruncată de Mitropolit, la obiceiuita slujbă a sfințirii apelor.

Altă-dată această slujbă se făcea cu o festivitate deosebită, cu multe plecaciuni și închinări către Domnitor făcute de toți dregătorii țării, mari și mici. Și după ce se săvârșea sfințirea apelor urmă o adevărată defilare a tuturor curtenilor învesmântați în haine strălucitoare în vreme ce cântă nehterhaneaua — muzica — domnească.

Obiceiul de altă-dată s'a păstrat neatins aproape, cu deosebire însă că în locul curtenilor acum defilează prin naintea Regelui și înalților dregători câte o companie din toate armele garnizoanei.

Aceiași petrecere pentru mulțime a fost și anul acesta. Lumea s'a îngrămădit pe malul gârlei în capătul căii Victoriei, la locul zis „unde se înmoaie crucea“. Și aceiași veselie a domnit, mai ales că vremea admirabilă, cu un soare binefăcător, a păstrat întreg farmecul sărbătorii. Și nici câte un păgân, doi ce se întâmplau pe acolo n'au fost cruțați de bucureștenii cari țin morțiș la Bobotează să boteze măcar un ovreu, doi. Noroc că faimosul ger i-a scutit pe cei-ce au făcut această baie gratis de o dărdăială întreită.

Și astfel datina aceasta a fost respectată după cuviință căci, din fericire, nu sunt toate tradițiile oropsite.

Pe tărâmul cultural cam aceiași obiceiuită stare. În ce privește teatrul nimic nou. Artiștii noștri dramatici joacă neconținut aceleași și aceleași mizerii franțuzești ca și în teatrele de Vară. Nici o deosebire ca alegere. Decorurile și artiștii sunt mai deosebiți. De aceea publicul inteligent se instrăinează de teatru și această instituție își continuă piroteala în care a căzut.

Trupele străine ne-au mai iertat dela o vreme. Și direcția actuală a Teatrului Național s'a hotărât atunci, într'o pornire patriotică rară, să ne aducă câțiva actori dela Paris cari să joace așa cum cântă direcția.

E vorba ca mai mulți actori buni de-aici să joace la un alt teatru piese ceva mai cuviincioase spre a da o lecție convenită celorce duc de ripă întâia noastră scenă.

Toți privesc cu mulțămire această atitudine frumoasă a artiștilor noștri.

În muzică am avut un adevărat eveniment zilele acestea. George Enescu, vestit ca violonist și compozitor a dat un concert la Teatrul Național. „Orchestra ministerului Instr. publice“ a executat câteva compoziții de mare valoare ale lui Enescu, sub conducerea autorului însuși.

În lucrările lui Enescu întrebunțează cu un frumos succes cântările populare, așa că în curând ne putem aștepta dela el la adevărate cap de operă de muzică în care melodile populare să strălucească.

Și în acest fel Enescu e merit să fie întâiul nostru mare compozitor trecând cu lucrările sale alături de marii compozitori ai altor neamuri.

A domnit mare însuflețire în tot timpul concertului acesta înălțător pentru toți cece simt românește, fără însă să facă gălăgie în jurul lor. Și asemeni manifestări patriotice și au și urmări mai bine simțite peste tot.

N. Pora.

ȘTIRI.

Procese Tribunalul din Sibiu a osândit anul trecut pe editorul acestei reviste la 100 cor. amendă pentru publicarea unor articole socotite „politice“. Această amendă a fost ridicată de tabla din Cluj la 250 cor.

Zilele aceste se va debate la tribunalul din Sibiu un nou proces al revistei „Țara noastră“.

Din parlament. La proiectul de lege pentru regularea comasărilor, a luat cuvântul d-l deputat Dr. Aurel Vlad, arătând mulțimea de abuzuri nenumărate ce se comit în defavorul țăranilor. A respins proiectul. — Cercurile politice sunt agitate de chestiunea revizuirii regulamentului. Guvernul a ajuns la înțelegere cu toate elementele disidenților maghiari și astfel va întimpină rezistență numai din partea deputaților naționaliști. Acest proiect va ajunge la dezbateri către sfârșitul lunei Februarie.

Conferință în Sibiu. Dumineca trecută și-a desvoltat înaintea unui număr public adunat în sala festivă a Casei naționale — d-l profesor Dr. I. Borcia conferința asupra dramei „Peste puterile noastre“ de Björnstjerne Björnson. Conferențiarul într'o limbă admirabilă și cu un puternic aparat științific a luminat în sufletul mare al geniului norvegian, — despre care atât s'a vorbit în timpul din urmă. Drama „Peste puterile noastre“ e una din cele mai înalte creațiuni ale lui Björnson. În cele două părți ale acestei drame ni-se înfățișază tragedia mare a sufletului omenesc: zbuciumul credinței care se istovește în așteptarea unei minuni și zădărnicia dureroasă a unui avânt care cere dreptate; după caderea tragică artistul ne dă câteva accente din poezia viitorului... Conferențiarul a reușit să dea o icoană limpede a fondului filozofic cuprins în această piesă de excepțională valoare artistică. Frumoasa conferință a d-lui Borcia a fost răsplătită cu

aplause călduroase. Într'un număr viitor vom publica o dare de seamă amănunțită.

† **Ronetti Roman.** Pe neașteptate a murit zilele aceste scriitorul *Ronetti Roman* din Iași. Răposatul a fost ovreu și în cele mai multe din operele sale a urmărit tendința de-a trezi simpatie pentru semenii săi. A fost un condei ager și îndrăzneț. Din creațiunile cele mai recente și mai puternice amintim piesa dramatică „*Munusse*“, cu care a raportat un mare succes. Întreg sufletul și aspirațiile acestui scriitor au fost străine. Afară de limbă nimic n'a împrumutat dela noi. Dacă ar fi trăit în Ungaria, probabil ar fi scris ungurește și ar fi întunecat gloria altui ovreu, poetul I. Kiss, al cărui jubileu s'a sărbătorit deunăzi. Literatura noastră nu-l revendică pentru sine.

Vorbesc cifrele. Zilele aceste a apărut anul biroului central de statistică în care se cuprind și datele privitoare la emigrare. Aceste date înfățișază cifre înspăimântătoare. Numărul emigranților a crescut în fiecare an și în 1906 a ajuns culmea. Între anii 1886-95 numărul emigranților nu trecea peste 25 mii pe an, pe când anul trecut s'a ridicat la 178-170 de suflete. O sută cincizeci de mii au plecat la America, opt mii în România, iar ceilalți s'au împărțit în statele vecine. După naționalitate 52 mii Maghiari, 30 mii Germani, 32 mii Slovaci, 21 mii Români, 16 mii Croați, 10 mii Sârbi, 8 mii de altă naționalitate. În România au emigrat 6000 Români și 2000 Maghiari. Aceste cifre spun adevărul stărilor din țara noastră și nu pot fi desmințite de condeiele jidovașilor plătiți de coaliție.

Bătăi și schingiurii. Rămâi încremenit uneori, când vezi până unde poate merge sălbătăcia omenească. Un om dintr'o țară civilizată nu-și poate închipui întâmplări cari la noi sunt obiceiuite și nu ne mai surprind. Iată o nouă ispravă: În ziua de bobotează a fost alegere de primar în comuna *Covăsiș* din Bănat. La această alegere a asistat pretorul *Furago István* împreună cu 8 gendarmi. Pretorul local *Cure*, care a cerut pretorului să pună în lista candidaților și pe un om dorit de popor, a fost arestat de către gendarmi, bătut și pus în lanțuri ca tâlharii de drumul mare. În lanțuri a fost dus la Șiria, unde a petrecut noaptea în arest între bătăile și insultele gendarmilor. A doua zi a fost ascultat la judecătorul de instrucție pe motiv, că s'a „împotrivit autorităților“ — apoi a fost pus pe picior liber. Cine poate găsi cuvântul de a înfieră asemeni ticăloșii!...

Morți. Zilele aceste a murit canonicul *George Telescu* din Lugoj, în vârstă de 68 de ani.

Tot în Lugoj a fost îngropat și harnicul învățător bătrân *Vasile Nicolescu*.

Jubileul Gazetei din Brașov a fost amânat pe ziua de 12 Martie, când va apare și numărul jubilar. Pentru acest număr manuscrite se primesc până la sfârșitul lunei Ianuarie st. v.

„**Impresiuni literare**“ este titlul noului volum de articole critice al d-lui *I. Chendi*. A apărut acum la București („*Minerva*“), are 284 pagini și se poate procura dela toate librăriile cu prețul de 2 coroane și jumătate. Atragem atenția cetitorilor asupra acestei cărți, ale cărei îndrumări și lămuriri sunt de folos pentru toți cari privesc cu interes desfășurarea vieții noastre literare.

Roade bune. În comuna *Viștea-inf.* de pe Țara Oltului, la stăruințele părintelui *Gh. Tulbure* s'a început o frumoasă muncă pentru luminarea țăranilor. S'a înființat o societate de lectură și o bibliotecă populară. S'au ținut mai multe șezători literare. A vorbit poporului în mai multe rânduri „*Despre foloasele învățturii*“ cetind arti-

cole din „Țara noastră“ părintele Gh. Tulbure, V. Stanciu, cand. de profesor „Despre boalele lipicioase și microbi“, iar stud. teolog Pavel Borzea „Despre începutul neamului și trecutul Țării Olteului“.

Duminea trecută părintele Gh. Tulbure a ținut o conferință în Făgăraș înfățișând „Țăranul în poeziile lui Oct. Goga“.

Cuvinte răsperate. Gazetarul ovrei Ignat Balla, corodent al ziarului „Ujság“ din Pesta, a pătruns zilele acestea până în apropierea lui Björnson. Numitul ziar publică un lung interviu în care Björnson și-a desfășurat răsperat părerile asupra guvernărilor noștri. I-a spus tinărului Ignat multe cuvinte frumoase. „Ungaria — a zis între altele uriașul dela Nord — să fie stat independent, liber dar să nu se atingă de naționalități. Limba să nu fie șilită! Fiecare să vorbească și învețe limba care vrea. Ungurul — ungurește, slovacul — slovaște. Dacă ridică școale nouă să ridice ungurești câte vor, dar să lase naționalităților dreptul de a-și ridica și ele“. A vorbit de năzuințele nenorocite ale „apostolului păcii“ contele Aponnyi. A spus că năzbutile „Gross maghiarii“-lor sunt zadarnice. Și ca încheiere a lămurit pe tinărul Ignat că nu poate suferi pe ovreii din Ungaria cari dau mână de ajutor „apostolilor“ pentru prigonirea celorlalte neamuri.

Încă unul. Tribunalul din Arad a pus sub acuză pe învățătorul din Vidra Nic. Magieru pentru „agitare împotriva nației maghiare“. Învățătorul a fost suspendat din post. Vina nu i-o cunoaștem.

Oameni vrednici. În comunele Sacoșul-ung. și Lecurești din Banat s'a hotărât urcarea lefurilor învățătoarești.

O întrebare. Nu știm ce împrejurare poate indemnă pe conducătorii unor bănci românești să publice în ziare de ale noastre, bilanțul și socotelile anului trecut alături de limba românească și în cea maghiară? Nu prea înțelegem acest zel ciudat, căci dacă e vorba să dăm seama de banii noștri e firesc s'o facem pe limba noastră.

Glume. E vorba de răspunsul ce dă unei notițe publicate la noi „Revista teologică“. În loc de lămuriri, primim glume sarbede brodate pe cunoscuta gamă a bizantinismului provincial. Ne convingem tot mai mult, că e zădarnică orice trudă de a smulge unui soi de indivizi două clipe pentru ascultarea năcazurilor cari bat la poarta bieților noștri țărani contribuenți. Ii lăsam deci să treacă la obscuritate cu pentateuchul lui Moise subsuoară și nu le tulburăm digestia. Când nu vom avea de lucru vom mai glumi și noi.

Concert în Sibiu. „Reuniunea română de muzică din Sibiu“ va da Joi în 6 Febr. st. n. în sala festivă din „Casa națională“ un concert popular cu următorul program: 1. G. Muzicescu: Concertul I. pentru cor mixt. 2. I. Vidu: a) Nu'mi place. b) Imi place, coruri mixte. 3. A. Bena: Serenadă pentru cor. mixt. 4. I. Schaeffer: Fantazie românească pentru pian, executată de compozitor. 5. N. Popovici: Hora dobrogeană pentru cor mixt. 6. G. Dima: a) De ce nu'mi vii? b) Pe când soarele de vară, solo de Sopran (Doamna V. Triteanu) cu acompaniament de pian. 7. G. Dima: Fântână cu trei izvoare, pentru cor mixt. 8. A. Bena: a) Luminița. b) Bădea meu, coruri mixte. 9. I. Murășianu: Brumărelul, pentru cor mixt cu soli (Sopran și Bariton) și acompaniament de pian. Începutul la 8 ore sara.

Demonstrație antimaghiară în Graț. Studenții Croați din Graț au aranjat zilele trecute o demonstrație în fața hotelului la care a tras Cernkovic, creatura banului Rauch. Cu fluierături și huiduieli l-au tratat pe locșitorul banului, căruia i-au aruncat strigăte diferite:

- Piară spionul maghiar!
- Să ne rupem de Ungaria!

Conducătorul studenților a lămurit într'un discurs pe Nemți asupra motivelor acestei demonstrații și le-a cerut scuze pentru tulburările înscenate pe — un pământ străin.

Gabrielino. În Teatro Argentina din Roma acum se joacă cu mult succes piesa lui Gabriele d'Annunzio: „Nave“. Teatrul e plin în fiecare seară și încassările trec de 5000 de lire. În această piesă joacă și băiatul autorului, Gabrielino d'Annunzio. Mama lui a fost o ducesă, de care s'a desprins capriciosul autor. Gabrielino e un tânăr de 23 de ani, curățel dar un actor detestabil.

În piesa „Nave“ are un rol de lucrător și trebuie să spună două-trei tirade mai lungi. Gabrielino le recitează cu patos, le cântă aproape și dacă nu-l fluieră lumea e numai din considerație față de autor.

Dela a cincina reprezentare însă Gabrielino e înlocuit. S'a întâmplat anume, că într'o seară publicul extasiat după actul prim strigă, aplaudă și dorește să-l vadă pe autor. Întreg teatrul e un chiot:

— Autore!... D'Annunzio!

Marco Gratico, un actor de frunte, a dat semn cu mâna că autorul nu e prezent.

În acest moment cineva din Galerie și-a dat drumul:

— Allora il — Gabrielino!

— A fost o clipă de tăcere. Dar imediat o voce ironică a exclamat:

Atunci putem vedea o creație mai reușită a autorului.

Un hohot enorm a izbucnit pe urma acestor cuvinte și hohotul se repetă de câteori Gabrielino se ivește pe scenă. De atunci tinărul Gabrielino nu mai joacă.

Moștenitorul de tron, dupăcum se anunță din Viena, va pleca zilele aceste în Italia pentru un timp mai îndelungat. Întreagă călătoria o va face păstrând cel mai strict incognito.

Cântec vechiu.

— Din gura unui lăutar. —

Foaie de năut

La umbră de nuc,

Doarme d'un voinic,

Murgu-i priponit

Cu-'n lăntuș de argint,

N'am văz't de căud sănt,

Așa scilpicind.

Verde și-o lălea,

Murgu-mi strănută,

Voinic deșteptă,
El din grai grăia:
— Căni te ar mănca,
Hoții te-ar fură,
Murg afurisit
Roib nepotcovit,
Căci imi strănutai
Și mă deșteptai.
Frumos vis visam:
Aiei cum durmiam:
Că mă cununam
Colea peste plai
C'o fată de crai...

Dar zestre cei da
Când o mărită?
Cinci turme de oi
Și cincizeci de boi...

Cules de Gh. T.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: OVIDIU GRITTA.

IOAN PĂRĂU

măstru croitor

SIBIU, str. Poplăcii Nr. 21.

Cu respect recomand Onoratului public român

Atelierul de croitorie

în care după cunoștințele câștigate în străinătate și după o praxă de mai mulți ani, mă aflu în plăcuta poziție de a confecționa tot felul de vestimente lărbătești după cea mai nouă modă, cum și tot felul de uniforme militare. — Asemenea confecționez

reverenzi

asupra cărora imi permit a atrage atențiunea onorabililor domni preoți și candidați de preoți.

Comande urgente se execută
în timp de cel mult 24 ore.

Rugând on. public a mă onora cu prețioasele comande, semnez cu toată stima

Ioan Părău,
măstru croitor.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

— din Sibiu —

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.120.131.91 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

(edificii de orice fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

— Asigurări populare fără cercetare medicală. —

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului: 94.975.294 — coroane.

Capitale asigurate asupra vieții: 9.293.195 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.295.120.15 coroane,

pentru capitale asigurate pe viață 3.760.810.21 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etagiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Cluj și Bistrița, cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.